

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Georgikon Campus

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet

Természetvédelmi mérnök MSc szak

Endemikus lepkénk, a villányi télibagoly
(*Polymixis rufocincta isolata*)

Témavezető: Dr. Kondorosy Előd,

egyetemi tanár

Készítette: Gyuró Pálma

Keszthely, 2024

Már gyermekkorom óta rajongok a rovarvilág, főleg a nagylepkék iránt, és ez a lelkesedésem később sem vesztett erejéből. Nem véletlen, hogy biológia BSc szakon Sásd nappali lepkefaunájának természetvédelmi alapállapot felmérését választottam szakdolgozatom témájának, amelyet lakóhelyemhez közeli területen végeztem.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságát felkeresve felmerült egy olyan eshetőség, hogy kutassam a villányi télibaglyot. Kapva kaptam a lehetőségen, így 2022-es évben neki is álltunk a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársával, Laczik Dénessel a kutatásunknak, amelyet a 2023-as évben is folytattunk.

Így lett a diplomadolgozatom főszereplője a késő ősszel kora télen rajzó villányi télibagoly (*Polymixis rufocincta isolata*), mely jelenlegi tudásunk szerint csak a Szársomlyó déli oldalán lévő sziklagyepekben él. Természetvédelmi jelentőségét jól reprezentálja, hogy fokozottan védett, Natura 2000-es jelölő faj, melynek természetvédelmi értéke 100.000 Forint. Két éven át tartó kutatásom során fogás-jelölés-visszafogásos módszerrel élvefogó fénycsapdák segítségével vizsgáltam a populációt. A tanulmány során állományfelmérést végeztünk, feltérképeztük az ivararányt, a lepke aktivitását, rajzásdinamikáját. Kielemeztük, hogy milyen hatással van a fajra az időjárás, és hogy jelenleg mennyire stabil a populáció.

2022-ben 1117 egyedet, míg 2023-ban csupán 651 egyedet sikerült jelölnünk. 2022-ben a visszafogási arány 11 %-os volt, a becsült populációméret Lincoln indexszel számolva 6000 példányra tehető. 2023-ban a visszafogás aránya 18% volt, a becsült populációméret pedig 4000 példány körüli. A 2022-es év fogásainak 91%-a hím és 9%-a nőstény. 2023-as évben a fogások 92% hím és 8%-a nőstény. Mindkét évben feltűnően kevesebb nőstényt fogtunk, de ez a lepke életmódjából adódik, mivel a hímek feladata a nőstények felkeresése, ezért a nőstény kevésbé mozog. Egy nőstény egyed akár 300-400 petét is lerakhat, tehát ez az ivararány elég ahhoz, hogy fennmaradjon a populáció.

A lepkék naplemente után aktivizálódnak és képesek berepülni a mintegy 65–70 hektáros élőhelyet, pedig napi aktivitásuk kevesebb, mint egy óra. Az időjárás jelentősen befolyásolja repülésüket, erős, viharos szélben már nem kapnak szárnyra, csak a gyepszintben mozognak. Tapasztalataink alapján, ha a hőmérséklet 0 °C alá csökken, már nem indulnak útnak.

Bár akadnak veszélyeztető tényezők, jelenleg nem kell aggódnunk, hogy összeomlik a populáció. Nem szabad elfelednünk, hogy egy szűk elterjedésű fajról van szó, ezért további monitorozó vizsgálatokra van szükség. A villányi télibagoly egy olyan hungarikum, aminek szüksége van a védelemre.